

Ve zkouškách a pokušeních – 9. část Pokušení acedie (*lenosti*)

Acedie je pro nás dnes již cizím slovem, které nejenže neznáme, nýbrž ani netušíme, jaký je jeho obsah. Přitom označuje univerzální lidskou zkušenost. Podívejme se na toto pokušení (či démona acedie), jak ho popsali staří mniši a starocírkevní autoři.

Prvním problémem, se kterým se setkáváme, je samotný překlad řeckého slova „*acedia*“. Převážně se překládá slovem „lenost“. Je to však příliš úzké vymezení. Podle Kateřiny Lachmanové¹ se jedná o „*vnitřní rozklad, který se u jednoho projeví nedbalostí a nečinností a u jiného zase horečným aktivismem, svévolným tříštěním pozornosti a vnitřní energie srdce. (Kniha) Není tedy určena pouze pro ty, kdo dělají málo nebo nic, ale i pro ty, kdo dělají příliš mnoho, ale puzeni vším možným, jenom ne Duchem.*“²

Démon acedie, nazývaný církevními otci³ též „poledním démonem“, je podle starých mnichů ze všech nejobtížnější. Byl jimi považován za nejnebezpečnějšího, protože: „*Udusí rozum, připraví duši o veškerou energii. Člověk ztratí chuť naprosto ke všemu. Kassián acedii nazývá též rozmrzelostí nebo úzkostí duše, vnitřní sklíčeností. Člověka nic nebaví a vede ho to buď ke spánku, nebo útěku – do hyperaktivity.*“⁴ Evagrius líčí mnicha sužovaného acedií s humorem: „*Oko netečného hledí co chvíli z okna a jeho duch si představuje návštěvníky. Jen někde vrznou dveře, již se vymrští, jen zaslechne nějaký hlas, již je u okna a chytá lelky. Při četbě lenivý mnich vydatně a hojně zívá, jak mocně ho přemáhá sen, mne si oči, protahuje údy, oči odvrací od knihy a civí na zed'. Pak se opět trošku zadívá do knihy a civí na zed'... , marně se snaží pochopit smysl slov. Má výhrady vůči písmu i proti výpravosti knihy, nakonec ji sklapne, vsune pod hlavu a usne spánkem nepřítis hlubokým, neboť jeho duši záhy probouzí hlad – a ten nutno utišit.*“⁵ Co k tomuto výroku po dalších 17. stoletích dodat?

Acedie začíná zpochybněním norem a očekávání. Vede k tomu, aby člověk konal stále méně, přičemž se pokouší ospravedlnit nedokončený úkol (je příliš horko; bolí mě hlava), který nakonec označí za „stejně nedůležitý“. Dříve nepřijatelné (jednání) se posléze stává přijatelným.

Acedie má své důsledky – zoufalství, malomyslnost, nevrlost, zahořklost, ospalost, nudu a útěk před sebou samým. Vytrácí se jakákoli radost ze života, člověk se cítí prázdný, bez nápadů, všechno se mu zdá být nesmyslné. Celý duševní organismus je otřesen.

Mniši radí: „*Doufej v Hospodina a čiň dobro (Ž 37, 3).*“ Evagrius vůbec na každou situaci hledá slovo Písma, protože věří, že má terapeutické účinky a přináší uzdravení. Ve spise *Antirrhethikon* předkládá různé návrhy slov Písma do různých situací. Anselm Grün k tomu dodává: „*Dnes by nám udělalo dobře, kdybychom na své svízele a nemoci měli pohotově správná slova obsahující uzdravující sílu a kdybychom je s vírou v jejich skutečnost stále znovu mohli opakovat.*“⁶ Po aplikaci slova Písma zní rada: vytrvejte, protože i v tomto stavu lze dojít zkušenosti s Bohem. Nemalou roli zde hraje společenství. Kde se lidé modlí, lze situaci přestát a mizí pocit osamělosti. Další Evagriovou radou proti acedii je dobrá životospráva: „*Kdo dá svému životu pevný řád, spočívající na moudrém střídání modlitby a práce, napětí a uvolnění, bude schopen acedii přemoci... ke každému dílu si stanov pevný čas a míru a neustávej, dokud dílo nedokončíš.*“⁷ Jiný z mnichů, Poimen, říká: „*Zachová-li člověk řád, nepropadne zmatku.*“⁸

---

¹ PhLic. Kateřina Lachmanová, ThD je externí vyučující na katedře pastorálních oborů katolické teologické fakulty UK v Praze.

² Lachmanová, K., Dvojitá tvář lenosti, citace z www.ikarmel.cz

³ Jako „církevní otcové“ se označují církevní spisovatelé křesťanského starověku, jejichž svědectví církev považuje za zvlášť závazné pro víru. Slovo „otec“ získalo tento svůj význam v průběhu 4. století, které je považováno za zlatý věk patristiky.

⁴ Grün, A., Jak zacházet se zlým, KaN 2003, str. 37

⁵ Evagrius Ponticus In: Grün, A., Jak zacházet se zlým, KaN 2003, str. 37

⁶ Grün, A., Jak zacházet se Zlým, str. 58

⁷ Evagrius Ponticus In: Grün, A., Jak zacházet se zlým, KaN 2003, str. 70-71

⁸ Poimen, In: Grün, A., Jak zacházet se zlým, KaN 2003, str. 71

Zde je několik biblických odkazů k dané problematice, povětšinou z knihy Přísloví: Př 6, 6-11; 10, 26; 12, 24; 19, 15; 2Te 3, 6.10-11.14; Kaz 10,18.

Na začátku jsem zmínil, že slovo (pokušení, démon) acedie je pro nás neznámým. Neplatí to ale zdaleka o tom, o čem toto slovo vypovídá a co popisuje. Je v něm obsažena i naše současná zkušenost. Stejně jako je aktuální odhalení jisté části našeho lidského bytí, stejně aktuální jsou i rady otců, které jsou nám nabídnuty jako pomoc, když se dostaneme do sevření acedie.

Se začátkem nového školního roku přichází nové období práce nejen pro školáky a studenty. Kéž Pán požehná naše tvůrčí úsilí, dá zdar naší práci a službě a chrání nás od démona acedie (lenosti).

Moje duše se rozplývá žalem, pozvedni mě podle svého slova.
Žalm 119, 28

Připravil Jan Asszonyi